

Jak szkoła narzuca przekonanie o niezmienności i powstrzymuje rozwój

10 stycznia 2020

Przyznaję, że jestem beznadziejny z matematyki. Przez cały okres kształcenia, aż do ostatnich zajęć na studiach, miałem problemy z tym przedmiotem. Od studiów nie zrobiłem nic, żeby polepszyć swoje umiejętności w tej dziedzinie. Mogłbym stwierdzić, że jest tak z powodu mojej niezdolności do zrozumienia koncepcji matematycznych. To z kolei prowadzi do niepodejmowania wysiłku i nie przejmowania się swoją zdolnością do rozwiązywania zadań związanych z matematyką. Mówiąc krótko, nie rozumiem tego, więc po co sobie tym zawracać głowę?

To, co właśnie przedstawiłem, niekiedy określa się jako przekonanie o niezmienności. Ludzie myślący w ten sposób zazwyczaj wierzą, że ich możliwość osiągnięcia sukcesu zależy od talentu, nie od starań. Prowadzi to do myślenia według schematu przedstawionego powyżej: brakuje mi talentu/zdolności matematycznych – dlatego nie zmieni tego jakakolwiek ilość starań.

Dlaczego ktoś myśli w ten sposób? Czy to przekonanie jest jakoś wbudowane w nasze umysły? Zdecydowanie nie! No bo jak w ogóle moglibyśmy się czegokolwiek uczyć? Spuszczalibyśmy głowy i porzucali każde zajęcie po jakiegokolwiek porażce. Wiemy jednak, że to nie jest prawda, ponieważ wytrwale uczymy się chodzić, mówić, czytać, jeździć na rowerze itd. A więc skąd bierze się ten sposób myślenia? Odpowiada za to pewna stara instytucja, która wbija nam do głów takie przekonanie. Przyjrzyjmy się ewolucji przekonania o niezmienności i przekonania o możliwości rozwoju.

Dr Carol Dweck jest profesorem psychologii na Stanford

University. W swojej książce z 2006 roku „Nowa psychologia sukcesu”[1] dr Dweck wprowadza dwa rodzaje przekonań: o niezmienności i możliwości rozwoju[2]. Jak wyjaśniłem powyżej, dzieci nabierają przekonania o niezmienności, gdy słyszą, że nie mogą wpłynąć na rezultaty, jakie osiągają w nauce. To jest fatalistyczny pogląd, według którego możliwości nauczania się czegoś są zdeterminowane. Żadna ilość wysiłku i starań nie może tego zmienić. Czy zauważyliście kiedykolwiek takie myśli u siebie?

Przekonanie o możliwości rozwoju

Z drugiej strony przekonanie o możliwości rozwoju skupia się na procesie uczenia. Rozwijanie tego przekonania zachęca nauczycieli i uczniów do analizowania, jak dane efekty zostały wypracowane i do bycia otwartymi na zmianę sposobów i metod, z których się korzysta. W wywiadzie dla „The Atlantic”[3] z 2016 roku dr Dweck stwierdziła, że to przekonanie skutkuje tym, iż ludzie „wierzą, że każdy może rozwijać swoje umiejętności dzięki ciężkiej pracy, odpowiednim metodom i dużej ilości pomocy i mentoringu ze strony innych”. Jak widać, chodzi o to, by zachęcać studentów do przezwyciężania swoich słabości poprzez analizę wysiłków i metod.

W tym samym wywiadzie dr Dweck omawia coś, co określa mianem „fałszywego przekonania o możliwości rozwoju”, które pojawiło się wśród nauczycieli. Jak twierdzi dr Dweck, nauczyciele nie zrozumieli celu wpajania przekonania o możliwości rozwoju uczniom. Zamiast analizować sposób uczenia się, nauczyciele po prostu chwalą studentów, niezależnie od osiąganych efektów. Nazywa to mianem „fałszywej pochwały”, bo wysyła błędne sygnały dziecku i uczy je, że porażka jest akceptowalnym efektem. W jaki sposób to przekonanie zagościło w naszych szkołach?

Szkoły publiczne zawsze promowały przekonanie o niezmienności. Jest tak dlatego, że szkoła opiera się na przymusie. Zdanie

sobie z tego sprawy jest konieczne, by zrozumieć, dlaczego tak wielu nauczycieli niewłaściwie odczytało jej próbę nakłonienia ich – i do pewnego stopnia całego systemu – do zmiany podejścia do nauczania. „Jeden-sposób-by-wszystkich-nauczać” rządzący w szkolnictwie nie dopuszcza analizy procesu edukacji. Wszelkie próby zmian ostatecznie spalają na panewce. Próby zbadania języka nauczania, różnorodnych inteligencji i innych metod nauczania skutkowały daremnymi próbami zmiany tego, czego zmienić się nie da.

Szkoły publiczne są ze swej istoty „niezmienne”

To czego nie da się zmienić to podejście z jakim obecny system szkolny podchodzi do edukacji dzieci. We współczesnych szkołach dzieci są zapędzane do sal lekcyjnych i zmuszane do uczenia się rzeczy, które może albo – co bardziej prawdopodobne – wcale je nie zainteresują. Nawet jeśli nauczyciel spróbuje zdywersyfikować metody uczenia, to i tak szkolna biurokracja je ogranicza. Testy kompetencji, ustalone wymagania, a nawet regulaminy szufladkują uczniów i nauczycieli, zmuszając ich do uczenia się wedle narzuconego modelu. Widać wyraźnie, że promuje to nastawienie na niezmienną.

Życiowe doświadczenia[4] dr Dweck pozwalają krytycznie spojrzeć na negatywne efekty przymusowego szkolnictwa. Jako uczennica w szkole publicznej w Nowym Jorku uczyła się w ramach modelu, który oceniał uczniów na podstawie testów IQ, które wysoko oceniały za zdolności. Dr Dweck wykorzystała to kilka później w swojej pracy. Chociaż jej teoria jest poprawna i ma wiele zalet, to szkolnictwo nie jest w stanie wykorzystać możliwości, jakie zapewnia przekonanie o możliwości rozwoju. Zamiast wykorzystać okazję, by pokazać wadliwość przymusowego szkolnictwa, dr Dweck także uwierzyła w miraż możliwości reform.

Często zadziwiają mnie komentarze ludzi dotyczące moich uwag

na temat dzisiejszego szkolnictwa. Różnią się znacznie, od wyrazów współczucia do poparcia. Niezależnie od tego, jaki komentarz usłyszę, prawie zawsze pojawia się uwaga: dzisiejsza szkoła jest zupełnie inna, niż za moich czasów.

Być może to prawda. Reguły, regulacje, ludzie, podręczniki – to wszystko mogło się zmienić. Ale jedna rzecz pozostaje niezmienna: szkoły publiczne wpajają przekonanie o niezmienności. Nie zmieni tego jakakolwiek ilość reform. Likwidacja obecnej przymusowej edukacji oraz dopuszczenie możliwości wyboru i wolności – to właśnie wpaja przekonanie o możliwości rozwoju.

Autorstwo: Justin Spears

Tłumaczenie: Przemysław Rapka

Źródło oryginalne: [Fee.org](http://fee.org)

Źródło polskie: [Mises.pl](http://mises.pl)

Przypisy

[1]

<https://lubimyczytac.pl/ksiazka/170210/nowa-psychologia-sukcesu>

[2] W przekładzie na język polski fixed mindset i growth mindset przetłumaczono jako nastawienie na trwałość oraz nastawienie na rozwój (przyp. tłum).

[3]

<https://www.theatlantic.com/education/archive/2016/12/how-praise-became-a-consolation-prize/510845/>

[4]

<https://news.stanford.edu/news/2007/february7/dweck-020707.html>